

דרך יי', אמאי לעשות צדקה ומשפט. אלא מאן דגיטיר אוֹרְחוֹי דאָרוּיִיתָא, כביכול הוּא עוֹשָׂה צדקה ומשפט. ומאי צדקה ומשפט. דא קודשא בריך הוּא. בכה רבינו שמעון ואמר, ווי לוֹן לְבָנֵי נְשָׁא, הֲלֹא יַדְעַי וְלֹא מְשַׁגִּיחֵין בַּקְרָא דְמַאֲרִיחָן, מְאַן עֲבֵיד שֶׁמְאַן קָדִישָׁא
בְּכָל יוֹמָא, הוּא אִימָא מְאַן דִּיהְיָב צְדָקָה לְמַסְבָּנִי.

תא חזי, הא אוֹקְמוֹתָה הֲכֵי הוּא, דְמַסְבָּנָא אָחִיד בְּיַה בְּדִינָא, וְכָל מִיכְלִילָה בְּדִינָא הוּא, אַתְרָה דְאָקְרֵי צְדָקָה, כַּמָּה דָא תָּמַר (תהלים כב) תִּפְלָה לְעֵנִי כִּי יַעֲטֵף. תִּפְלָה, דא תִּפְלָה שֶׁל יָד, וְאוֹקִימָנָא. ומְאַן דִּיהְיָב לִיה צְדָקָה לְמַסְבָּנָא, הוּא עֲבֵיד לְעִילָּא שֶׁמְאַן קָדִישָׁא שְׁלִים כְּדָקָא יָאָות. בְּגַין דְצָדָקָה דָא אַילְנָא דְתִיחֵי, וְצָדָקָה יְהִיב לְצָדָקָה. וּכְדִיְבָר לְצָדָקָה, כְּדִין אַתְחָבָר דָא בְּדָא, וְשֶׁמְאַן קָדִישָׁא אֲשַׁתְּכָה שְׁלִים.

מן עֲבֵיד דָא אַתְעַרוֹתָא (ד"א דְעַבֵּיד אַתְעַרוֹתָא דָא) דְלִתְתָּפָא, וְדָאי כְּאַלוּ עֲבֵיד שֶׁמְאַן קָדִישָׁא בְּשַׁלְיָמוֹ. כְגֻועָנָא דָאָהוּ עֲבֵיד לְתַתָּא, הֲכֵי אַתְעַר לְעִילָּא. וּעַל דָא בְּתִיב, (תהלים קו) אֲשֶׁרִי שׁוֹמְרִי מִשְׁפָט עוֹשָׂה צְדָקָה בְּכָל עַת. עוֹשָׂה צְדָקָה, דא קודשא בריך הוּא, כביכול הוּא עֲבֵיד לִיה.

תא חזי, מסבנא הא אתמר מְאַן הוּא אַתְרֵיה. מַאי

טעמָא. בְּגִין דְּמִסְפֶּנֶגֶן לֹא אֵית לַיה מְדִילָה כְּלֻומָם, אֲלֹא
מַה דִּיְהַבֵּין לַיה וִסְיָהָרָא לֹא אֵית לַה בְּהֹרֶא מְדִילָה, אֲלֹא
מַה דִּיְהַבֵּין לַה שְׁמַשָּׁא.

תָּא חֹוי, אַמְּמַי עֲנֵי חַשּׁוֹב כְּמַת, מַאי טַעַמָּא. בְּגִין
דְּהַהוּא אַתָּר גְּרִים לַיה, דְּהָא בְּאַתָּר דְּמוֹתָא הַוָּא
שְׁכִיחָה, וּבְגִין כֵּךְ אַקְרֵי מַת. הַהוּא דְּחִיכִיס עַלְיהָ, הַוָּא יְהִיב
לַיה צְדָקָה, אַילְגָּא דְּחִיכִי שְׂרִיא עַלְיוֹ. כַּמָּה דָאָת אָמֵר,
(משלו י) וַצְדָּקָה תַּצְלִיל מִמְּוֹת. וַכְּגֻוֹנָא דַעֲבִיד בָּר נְשָׁ
לַתְתָּא, הַכִּי נְמִי עֲבִיד לַעֲילָא מִמְּשָׁ. זְפָאָה חִילְקִיה דְּזָכִי
לְמַעַבֵּד שְׁמָא קְדִישָׁא לַעֲילָא, בְּגִין כֵּךְ צְדָקָה סְלִיק עַל
כֵּלָא.

וְהַבִּי מַלִּי, צְדָקָה לְשָׁמָה. דְּהָא אַתְּעָר צְדָקָה לְצְדָקָה,
לְחַבְּרָא לֹזָן פְּחָדָא, וְלִמְהֹוִי כֵּלָא שְׁמָא קְדִישָׁא
כְּדָקָא יָאָות. דְּהָא צְדָקָה, לֹא אַתְּתָּקֹן, וְלֹא אַשְׁתְּלִים,
אֲלֹא בְּצְדָקָה. דְּכַתְּבִיב, (ישעה נד) בְּצְדָקָה תִּפְגֹּנֵי, וְלִכְנָסֶת
יִשְׂרָאֵל אָתְּמָר, וּבְגִין כֵּךְ וַעֲשִׂיתָם אָוֹתָם וְגַוּ.

(ויקרא כ"ו) וַנְתַתִּי שָׁלוֹם בָּאָרֶץ וְשַׁכְבָּתָם וְאֵין מַחְרִיד וְגַוּ.
רַבִּי יוֹסֵי פָתָח, (תהלים ד) רְגֹזֶוּ וְאֶל תִּחְתְּאוּ וְגַוּ. רְגֹזֶוּ
וְאֶל תִּחְתְּאוּ, הָאֵי קָרְא אַוקְמוֹתָה, דַבְעֵי בָר נְשָׁ לְאַרְגּוֹזָא
יִצְרָא טֹב עַל יִצְרָא הָרָע, וְשִׁפְרִיר. אֶבְלָל בְּשַׁעַתָּא דְּרַמְשָׁ
לִילִיא, וּבָר נְשָׁ שְׁכִיבָב עַל עַרְסִיה, כַּמָּה גַּרְדִּינִי גַּמּוֹסִין

מתערין בעלמא, ואוליין ושאטין, ובני נשא בעאן
 לאתרגוזא מקמיה קודשא בריך הויא, ולדחלא מגיה,
 בגין דלא ישתחבנפשיה בגויהו, ויישתזיב מפיהו.
 ויבעי ליה לבר נש, דלא יפיק מפיהו מלחה בפורמיה. בגין
 דלא יתעד להו לגביה, ולא ישתחווון בהדייה. הדא הויא
 דכתיב אמרו בלבבכם על משכביםם ודמו סלה. דלא
 יפיק מפיהו מלחה מפורמיה.

תא חזי, בשעתא דאשתכחוי ישראל זפאיין קמי קודשא
 בריך הויא, מה כתיב, ונחתתי שלום הארץ. האי
 לעילא. דאתי קודשא בריך הווא לאתחברא בכונסת
 ישראל. כדיין ושבבתם זאיין מחריד. מי טעם. בגין
 והשבתי חייה רעה מן הארץ. (דף ק"ד ע"א) דא חייה זיין
 בישא לחתטא. ומאי איה. אגרת בת מחלת, היא, וכל
 סיעטה דיליה. האי בליליא. ביממא, בני נשא דאותו
 מסטרהא דא, הדא הויא דכתיב, (ויקרא כ"ז) וחרב לא תעבור
 בארצכם.

רבי אבא אמר, הא אוקמוֹת דאפיקלו חרב של שלום,
 בגין פֿרעה נכה. אבל וחרב לא תעבור, דא סיעטה
 דיליה. והשבתי חייה רעה, דלא תשלוט בארץ, ואפיקלו
 העברה בעלמא לא תעבור עלייכו, ואפיקלו חרב דשא
 עמיין, ואפיקלו בר נש מזינא, לא יעbor עלייכו.

וְדֹא דָרִישׁ יַאשְׁיָהוּ מֶלֶכֶת, וְאוֹקְמוֹתָה דֵהוֹא אֲתִפְסָס
בְּחוּבֵיָהוּ דִיְשָׁרָאֵל. כִּמֵּה דְכַתִּיב, (אי' ח' ד') רֹוח אֱפִינָנוּ
מֶשִׁיחׁ יְיָ בְּלֹכֶד בְּשִׁחְיָתָתָם וְגַוּ. הֲכָא אֵית לְאַסְתְּבָלָא,
דֵהָא תְּגִינָנוּ אֵי רִישָׁא דְעַמָּא הֵנָא טָב, כֵּל עַמָּא מְשִׁתְזָבָן
בְּגִינִיהָ. וְאֵי רִישָׁא דְעַמָּא לֹא אֲתָבָשָׁר, כֵּל עַמָּא אֲתָפְסָן
בְּחוּבֵיָה. וְהָא יַאשְׁיָהוּ רִישָׁא דְכִשְׁרָא הַוָּה, וְעוֹבְדוֹי
מִתְכְּשָׁרָן. אֲמָאֵי אֲתִפְסָס בְּחוּבֵיָהוּן דִיְשָׁרָאֵל.

אֶלָּא עַל דָלָא הַיְמִין בֵיה בִירמִיהוּ, וְלֹא כְפִית לְהָוּ
לִיְשָׁרָאֵל, דְחַשֵּיב דְכַלְהָוּ זְפָאִין פּוֹתִיה. וְהָוָה אָמָר
לֵיה יְרָמִיה, וְלֹא הַיְמִין בֵיה. וּבְגִין כֵך אֲתִפְסָס בְּחוּבֵיָהוּן.
וְעוֹד דְסִיחָרָא הַוָּה מָאִיך נְהָרָא, וּבְעֵיא לְאַסְתָּמָא.
(וַיָּקָרָא כ"ז) וְנִתְתִּי מְשִׁבְנִי בְתוֹכְכֶם וְגַוּ. וְנִתְתִּי מְשִׁבְנִי, דָא
שְׁכִינָתָא. מְשִׁבְנִי: מְשִׁבּוֹנָא דִילִי. דֵהָיא אֲתִמְשְׁבָנָא
בְּחוּבֵיָהוּ דִיְשָׁרָאֵל. וְנִתְתִּי מְשִׁבְנִי, מְשִׁבּוֹנִי וְדֹאֵי. מַתָּל
לְבָרֶב בְּשֵׁה דֵהָוה רְחִימָא לְאַחֲרָא, אָמָר לֵיה וְדֹאֵי בְּרְחִימָותָא
עַלְאָה דֵאֵית לֵי גְבָהָ, בְּעִינָא לְדִירָא עַמְּפָ. אָמָר הַיְך
אֲנָדָע דְתִידָר גְבָאֵי, נְטָל כֵל כְסֻופָא דְבִתִּיה, וְאִיתִי
לְגַבִּיהָ, אָמָר הָא מְשִׁבּוֹנָא לְגַבָּהָ, דָלָא אֲתִפְרָשׁ מְנֻךְ
לְעַלְמִין.

כֵך קְוִידָשָׁא בְּרִיךְ הֵוָא, בְּעָא לְדִירָא בְּהָוּ בִיְשָׁרָאֵל, מָה
עֲבָד, נְטָל כְסֻופָא דִילִיהָ, וְנִחְחָית לְהָוּ לִיְשָׁרָאֵל. אָמָר

לֹן, יִשְׂרָאֵל, הָא מְשֻׁבּוֹנָא דִילֵי גְּבִיכָו, בְּגַין דָלָא
אֲתִפְרֵשׁ מִפְּיִיכָו לְעַלְמַיִן. וְאֶפְעַל גַּב דְקֹודְשָׁא בָּרִיךְ הוּא
אֲתַרְחִיק מִינָן, מְשֻׁבּוֹנָא שְׁבִיק בִּידָן, וְאֶבְנָן בְּטַרְיָן הַהוּא
כְּסֻפָּא דִילֵיה, מְאָן דִיבָעֵי מְשֻׁבּוֹנִיה יִיתֵי לְדִירָא גְּבָן
בְּגַין כֵּךְ וְגַתְתִּי מְשֻׁבְנִי בְתֻוכְכָם, מְשֻׁבּוֹנָא אַתָּן בִּידִיכָו,
בְּגַין דָאָדוֹר עַמְכוֹן. וְאֶפְעַל גַּב דִישְׂרָאֵל הַשְׁתָּא
בְּגַלְוִיתָא, מְשֻׁבּוֹנָא דְקֹודְשָׁא בָּרִיךְ הוּא, הוּא גְּבִיכָהוּ, וְלֹא
שְׁבָקוּ לֵיה לְעַלְמַיִן.

וְלֹא תָגַעַל נְפָשֵׁי אַתָּכָם, לְבָרֵב נְשָׁדְרָהִים לְחַבְרִיה, וּבְעָא
לְדִירָא עַמִּיה, מָה עֲבָד, נְטַל עֲרָסָא דִילֵיה וְאִיתִי
לְבִתְתִּיה. אָמֵר דָא עֲרָסָא דִילֵי בְבִיתִיךָ, בְּגַין דָלָא אַרְחִיק
מִינָה, עֲרָסָה, וּמְאָנוּה. כֵּה קֹודְשָׁא בָּרִיךְ הוּא אָמֵר, וְגַתְתִּי
מְשֻׁבְנִי בְתֻוכְכָם וְלֹא תָגַעַל נְפָשֵׁי אַתָּכָם, הָא עֲרָסָא דִילֵי
בְבִתְתִּיכָו, כִּיּוֹן דְעֲרָסָא דִילֵי עַמְכוֹן, תְבַדּוּן דָלָא
אֲתִפְרֵשׁ מִפְּיִיכָו, וּבְגַין כֵּךְ וְלֹא תָגַעַל נְפָשֵׁי אַתָּכָם.

(וַיָּקֹרֶא כֵ) וְהַתְהַלֵּכְתִּי בְתֻוכְכָם וְהִיִּתִי לְכָם לְאֱלֹהִים, כִּיּוֹן
הַמְּשֻׁבּוֹנָא דִילֵי גְּבִיכָו, בְּוֹדָאי תְגַדּוּן דָאָנוּ אַזְיל
עַמְכוֹן, כִּמָה דָאת אָמֵר (דברים כט) כִּי יְיָ אֱלֹהִיךְ מִתְהַלֵּךְ
בְּקָרְבָ מַחְנִיךְ לְהַצִּילָךְ וְלַתְתֵ אָוִיכָךְ לְפָנֶיךְ וְהִיא מַחְנִיךְ
קָדוֹשָׁ.

רְبִי צִחְקָן וְרְבִי יְהוּדָה, הָו שְׁבִיכָה לִילֵיא חד בְכֶפֶר קְרִיב

לימא דטבריא, קמו בפלגות ליליא אמר רבי יצחק לרבי יהודה נימא במלוי דאריתא דאף על גב דאנן באתר דא, לא בעינא לאתפרשא מאילבנא דחוי.

פתח רבי יהודה ואמר, (שםות לו) ומשה יקח את האהל ונטה לו מחוץ למחנה וגוו. ומשה יקח את האהל אמא. אלא אמר משה, הוail וישראל קא משקרין ביה בקודשא בריך הוא, ואחליפו יקרה דיליה, הא משפונא דיליה יהא בידא דמהימנא, עד דנחמי במאן ישтар. אמר ליה ליהושע, אנת תהא מהימנא בין קודשא בריך הוא, ובין ישראל, וישtar משפונא בידך בהימניא, ונחמי (דף קי"ד ע"ב) במאן ישtar. מה כתיב, ושב אל המחנה ומשרתו יהושע בן נון בער לא ימש מתוך האהל. מי טעם ליהושע בגין דאייה כסירה לגביהם שמשא, ואייה אהתי לנטרא משפונא. ועל דא, לא ימש מתוך האהל.

אמר ליה קודשא בריך הווא למשה, משה, לא אהתי חכמי, דהא משפונא דילוי יהבית בידיהם, אף על גב דאיפון חабוי לגבאי, משפונא יהא לגביהם, דלא תפרשון מפייה. (ס"א דלא אתפרש מפייה) תבעי דאתפרש מפייה דישראל, ולא איתוב לגביהם לעלמין, אלא אתיב משפונא דילוי לגביהם, ובגיניה לא אשבק להון בכל אתר.

**אֲפָל גַּב יִשְׂרָאֵל חֶבּוֹ לְגַבְיָה דָקָדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, הָאֵי
מִשְׁפּוֹנָא דִילִיה לֹא שְׁבָקוֹ, וּקְוִידְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לֹא
גְטִיל לִיה מְבִינִיהוּ. וּעַל דָא, בְּכָל אַתָּר דְגַלִּי יִשְׂרָאֵל,
שְׁכִינָה עַמְּהוֹן. וּעַל דָא בְּתִיב, וּנְתָתִי מִשְׁפּוֹנָי בְּתוֹכְכֶם.
וְהָא אַוְקְמוֹת.**

פָתָח רַבִּי יִצְחָק וְאָמַר (שיר השירים ב) **דָוָמָה דָודִי לְצַבִּי אָוָ
לְעֻופָר הָאִילִים הַגָּה זָה וְגֹו. זָכָאֵין אַיְנוֹן יִשְׂרָאֵל,
דָזָכוֹ דְמִשְׁפּוֹנָא דָא לְמַהְוִי גְבִיְיהוּ, מִן מַלְכָא עַלְאָה. דָאָפָ
עַל גַב דָאַיְנוֹן בְגִלוֹתָא, קְוִידְשָׁא בְרִיךְ הוּא אַתִי בְכָל רִישָׁ
יְרֵחִי וְשְׁבָתִי וּזְמִנִּי, לְאַשְׁגָחָא עַלְיִיהוּ, וּלְאַסְתְּפָלָא בְהַהוּא
מִשְׁפּוֹנָא דָאִית לִיה גְבִיְיהוּ, דָאִיהוּ כְסֻפָּא דִילִיה.
לְמַלְכָא דִסְרָחָא מַטְרוֹנִיתָא, אַפְקָה מַהְיִכְלִיה. מָה
עַבְדָת. נְטָלָת בְּרָה דִילִיה כְסֻפָּא דְמַלְכָא,
רְחִימָא דִילִיה. וּבְגִין דְדֻעָתָא דְמַלְכָא עַלְהָה, שְׁבָקִיה
בִּידָהָא. בְשַׁעַתָּא דְסָלִיק רְעוֹתָא דְמַלְכָא, עַל מַטְרוֹנִיתָא,
וּעַל בְּרָה, הָוָה סָלִיק אֲגָרִין, וּנְחִית דְרָגִין, וְסָלִיק
פּוֹתָלִין, לְאַסְתְּפָלָא וּלְאַשְׁגָחָא בֵין נְוקְבִי פּוֹתָלָא עַלְיִיהוּ,
כִּיוֹן דְחִמִּי לֹזֶן, שְׁאֵרִי בְכִי מַאֲחֹורי קוֹסְטִי כּוֹתָלָא, וְלְבָתָר
אוֹיֵל לִיה.**

**בְּכִי יִשְׂרָאֵל, אֲפָל גַב דָאַיְנוֹן נְפָקו מַהְיִכְלִיה דְמַלְכָא,
הַהוּא מִשְׁפּוֹנָא לֹא שְׁבָקוֹ, וּבְגִין דְרְעוֹתָא דְמַלְכָא**

על יהו, שבקיה עמהון. בשעתא דסליק רעotta דמלכא קדיشا, על מטרוניתא ועל ישראל. סליק אגרין (מקפץ על הגבעות), נחית דרגין, וסליק כותלין, לאסטכלא ולאשכחא בין קוסטוי כותלא על יהו. פיון דחמי לון, שארי ובבי, הדא הוा דכתיב דומה דודי לצבי או לעופר האילים לדלא מכותלא לאיגרא, ומאייגרא לכותלא.

הבה זה עומד אחר כתלנו, בבתי בנסיות ובבתי מדרשות משגיח מן החלונות, (ודאי כי בנישטא בעייא חלונות). מציע מן החרפים, לאסטכלא ולאשכחא על יהו. ובגין כד, ישראל בעו למחיי בההוא יומא, דאינה ידע דא, ואמרי. (תהלים קיח) זה היום עשה יי' בגילה ונשמחה בו.

(ויקרא כו) ואם בחקתי תמאסו וגוו'. רבי יוסי פתח, (משל ג) מוסר יי' בני אל תמאס ולא תקווץ בתוכחתו. כמה שבין ישראל קמי קודשא בריך הוा, קודשא בריך הווא בעי לאוכחה להו, ולדברא להו בארכ מישר, כאבא דרכים לבריה, ומגו רחימיו הייליה לגבייה, שרביטא בידיה תדר, לדברא ליה בארכ מישר, דלא יسطי לימיינא ולשמאלא. הדא הוा דכתיב, (משל ג) כי את אשר יאהב יי' יוכיח וכאב את בן ירצה. ומאן דלא רחמים ליה קודשא בריך הוा, וסאני ליה, סליק מגיה תוכחה, סליק מגיה שרביטא.

כתיב. (מלאכי א) **אהבתִי אֶתְכֶם אָמֵר יְיָ וְגֹ' מַגּוֹ רְחִימָותָא דִילִיה, שְׁרַבִּיטָא בִּידֵיה תְּדִיר, לְדִבְרָא לִיה.** **וְאַת עָשָׂו שְׁגָאתִי, בְּגַיְן כֵּה סְלִיקִית מִפְיה שְׁרַבִּיטָא, סְלִיקָת מִפְיה תְּוֻכָּתָא,** **בְּגַיְן דָּלָא אַתָּן לִיה בֵּי חִילְקָא, רְחִיקָא דְנֶפְשָׁאִי הָוָא.** **אֲבָל אַתָּונ, אֲהַבְתִּי אֶתְכֶם וְדָאי.** **וּבְגַיְן כֵּה, מִוסְרָר יְיָ בְּנֵי אֶל תְּמָאָס וְאֶל תְּקוֹז בְּתוּכָתָו.** **מַאי וְאֶל תְּקוֹז. לֹא תְקַוְצֹוּ בְּיַה, פְּמָאָן דָעֵךְ מַגּוֹ גּוּבִּין, דְאִינְוֹן מִילֵּין בְּגּוּבִּין לְגִבְיהָ בְּגַרְמִיהָ.**

תָא חֹזֵי, בְּשַׁעַתָּא דְאַתָּעָר צְדָק בְּדִינּוֹ. **כַּמָּה סְטִרִי טְהִירִין, מַתְעָרִין מִימִינָא וּמִשְׁמָאלָא,** **שְׁרַבִּיטִין גְּפָקִין, מְגַהֵּן שְׁרַבִּיטִי אַשָּׁא, שְׁרַבִּיטִי גּוּמְרִין,** **שְׁרַבִּיטִי שְׁלַהְבָּא, בְּלָהָו גְּפָקִין וּמַתְעָרִין בְּעַלְמָא, וּלְקָאוֹן לְבָנֵי גְּשָׁא.** **תְּחֹתִיָּהוּ מִמְּנָן אַחֲרָבִין, מַאֲרִי טְפֵסִין, מִמְּנָן דָאַרְבָּעִין חִסְרָהָד.** **שְׁאָטִין וּבְנָחָתִין, לְקָאוֹן וּסְלָקִין, וּגְטָלִין רִשּׁוֹתָא, עִיְלִין** (ד"ג גט"ו נ"א) **בְּנוֹקְבָּא דְתְהוֹמָא רְבָא, מַצְבעִין טְפֵסִין, וּגְוֹרָא דְדַלִּיק אַתְחָבֵר בָּהָו, גְּפָקִי גּוּמְרִין וּשְׁאָטִין וּבְנָחָתִין, וּאַשְׁתְּכָחוֹ לְקָבְלִיהָוּ דְבָנֵי גְּשָׁא.** **וְהִיְינוּ דְכַתִּיב, וִיסְפְּתִי לִיפְרָה אֶתְכֶם אַתָּן לְמַאֲרִיהָוּ דְדִינָא, תּוֹסֶף עַל דִינָא דְלָהָו.**

כַּמָּה דָאַת אָמֵר, (בראשית ח) **לֹא אֹסִיף לְקַלְל עוֹד אֶת הָאָדָמָה בְּעַבוּר הָאָדָם.** **מַאי לֹא אֹסִיף.** **לֹא אַתָּן**

תוספת למאי דינא לשיצאה עלמא, אלא תוספת בגונא דיכיל עלמא למסבל. ועל דא ויספת, אתן תוספת ודא.

תוספת אמא. בגין ליפרה אתכם שבע על חטאתייכם. שבע, והוא קודשא בריך הוא אי גבי ההוא דיליה לא יכילה עלמא למסבל אפילו רגעה חדא, חדא היא דכתיב, (חלהים קל) אם עוגנות תשמור יה יי' מי עמוד, ואת אמרת שבע על חטאתייכם.

אלא מה תלמוד לומר שבע. אלא היא שבע לקבליכו. ומאי איה. דא שמיטה, דאייה שבע, דאקר שבע, כמה דאת אמר, (דברים טו) מזמן שבע שנים תעשה שמיטה. ועל דא שבע על חטאתייכם, ואקר שבע, ואקר בת שבע. מה בין היא להאי. אלא שבע בלחוודהא, למעבד שמיטה, ולמעבד דינין, לאפקא חירוי דכלא בה. בת שבע אקר, דאתחבר באחררא פחדא, לאנהרא, לשלט במלכותא, לאודעא מלכותא באראUA ובכלא, בת שבע אקר. כתיב, (בראשית כו) על פון שם העיר Bair שבע עד היום הזה. Bair שבע, באלה דיצחק היא, וככלא חד מלחה היא.

רבי אבא אמר, (ויקרא כ"ו) וספרתי אתכם אף אני שבע על חטאתייכם. וספרתי אתכם, על ידא דמןן אחרנין,

כִּמְהַ דָּאוּקָמוֹתָה. אֲפִי אָנִי, הֵא אָנוֹ אַתְּעַר לְקַבְּלִיכָּו. הֵא
שְׁבָע, לְאַתְּעַר אַלְיִיכָּו.

תֵּא חִזֵּי, רְחִימָתוֹתָא עַלְּאָה דָּקוֹדְשָׁא בְּרִיךְ הָוָא בִּשְׂרָאֵל,
לְמַלְכָּא הָהָוָה לֵיהֶ בר יְחִידָא, וְהָוָה חָטֵי קְמִי מַלְכָּא,
יוֹמָא חד סְרָח קְמִי מַלְכָּא, אָמֵר מַלְכָּא, כֹּל הַגִּי יוֹמָין
אַלְקִינָא לְךָ, וְלֹא קַבְּלָתָה. מַבָּאָן וְאַילְךָ חָמִי מַאי אַעֲבִיד
לְךָ, אֵי אַתְּרִיךְ לְךָ מִן אַרְעָא, וְאַפִּיק לְךָ מִמְּלָכָותָא,
דִּילְמָא יְקֻומָּנוּ עַלְךָ דּוֹבֵי חַקָּלָא, אוֹ זָאָבִי חַקָּלָא, אוֹ
לְסֶטִין, וַיַּעֲבְרוּן לְךָ מִעַלְמָא. מַה אַעֲבִיד. אַלְאָ אָנָּא
וְאַנְתָּה נִפְוֹק מִאַרְעָא.

כֵּד אֲפִי אָנִי, אָנָּא וְאַנְתָּה נִפְוֹק מִאַרְעָא (אֲפִי אָנָּא וְאַנְתָּה בְּגָלוֹתָא
וַיִּפְאַק בְּחָדָא). כֵּד אָמֵר קְוֹדְשָׁא בְּרִיךְ הָוָא, יִשְׂרָאֵל מָה
אַעֲבִיד לְכָו, הֵא אַלְקִינָא לְכָו, וְלֹא אַרְבִּיתָו אַוְדְּבִּיתָו,
הֵא אַיִתְיִנָּא עַלְיִיכָּו מִארִי טְרִיסִין, מִארִי טְפִסִּין,
לְאַלְקָאָה לְכֹונָן, וְלֹא שְׁמַעְתָּוָן. אֵי אַפִּיק לְכָו מִאַרְעָא
לְחוֹדְכֹונָן, דְּחִילָנָא עַלְיִיכָּו מִכְפָּהָ דּוֹבִין, מִכְפָּהָ זָאָבִין,
דִּיקְנוּמָנוּן עַלְיִיכָּו, וַיַּעֲבְרוּן לְכָו מִעַלְמָא. אַבְלָ מַה אַעֲבִיד
לְכֹונָן, אַלְאָ אָנָּא וְאַתָּוָן נִפְוֹק מִאַרְעָא, וַגַּהַה בְּגָלוֹתָא.
הַדָּא הָוָא דְּכַתִּיב וַיִּסְרַתִּי אֶתְכֶם לִמְתָהָ בְּגָלוֹתָא. וְאֵי
תִּימְרוּן דְּאַשְׁבּוֹק לְכֹונָן, אֲפִי אָנִי עַמְכֹונָן. שְׁבָע עַל
חַטָּאתֵיכֶם, דָא שְׁבָע דִּיתְתַּרְךָ עַמְכֹונָן, וְאַמְאִי. עַל

חֶטְאֵת יְכַם. הַדָּא הוּא דְכַתִּיב, (ישעה נ) וּבְפִשְׁעֵיכֶם שְׁלַחָה אֲמָכֶם. אמר קָדוֹשָׁא בָּרוּךְ הוּא, אַתָּנוּ גְּרָמָתוֹן, דָּא נָא וְאַתָּנוּ לֹא גִּידּוֹר (ס"א בָּארְעָא) בְּעַלְמָא (נ"א נְטוּרוֹד (ס"א מָאָרְעָא) מְעַלְמָא). הָא מְטָרוֹגִינִיתָא נְפִקְתָּה מְהִיכְלָה עַמְבּוֹן, הָא אַתְּחַרְבּ כֹּלָא, הַיְכָלָא דִילִי וְדָלְכוֹן אַתְּחַרְבּ. דָהָא לְמַלְכָא לֹא אַתְּחַזְזֵי הַיְכָלָא, אֶלָּא כֵּד אֵיהוּ עַיִל עַם מְטָרוֹגִינִיתָא. וְחַדּוֹה דְמַלְכָא לֹא אֲשַׁתְּבָחָה.

אֶלָּא בְשַׁעַתָּא דַעַל בַּהֲיכָלָא דְמְטָרוֹגִינִיתָא, וְאֲשַׁתְּבָחָה בְּרַהָא עַמָּה בַּהֲיכָלָא, חַדָּאוֹן כְּלָהוֹ כְּחַדָּא. הַשְׁתָּא דָלָא אֲשַׁתְּבָחוּ בְרָא וּמְטָרוֹגִינִיתָא, הָא הַיְכָלָא חַרְיבָא מְפָלָא. אֶלָּא אָנָא מָה אַעֲבִיד. אָפָּה אָנָא עַמְבּוֹן. וְהַשְׁתָּא אָפָּה עַל גַּב דִּיְשָׂרָאֵל אַיְנָהוּ בְגָלוּתָא, קָדוֹשָׁא בָּרוּךְ הוּא אֲשַׁתְּבָחָה עַמְהֹן, וְלֹא שְׁבִיק לֹזֶן, דְכֵד יִפְקֹון, יִשְׂרָאֵל מִן גָּלוּתָא, קָדוֹשָׁא בָּרוּךְ הוּא, יִתּוֹב עַמְהֹן. דְכַתִּיב, (דברים ל)

וְשַׁב יְיָ אֱלֹהִיךְ, וְשַׁב יְיָ אֱלֹהִיךְ וְדָאי. וְהָא אַתְּמָר. רַבִּי חִיא וַרְבִּי יוֹסֵי הָוּ אֶזְלִי בָּאֶרְחָא, אַעֲרָעוּ בְהָהִיא מְעַרְתָּא בְּחַקְלָא. אמר רַבִּי חִיא לַרְבִּי יוֹסֵי, הָאֵי דְכַתִּיב, (דברים כח) אֵלָה דְבָרֵי הַבְּרִית וְגוֹ, מַלְבָד הַבְּרִית. מַאי דְבָרֵי הַבְּרִית. דְבָרֵי גְּבוּרָה (ס"א הָאֵלָה) מַבְעֵי לֵיה. אמר לֵיה הָא אַוְקְמִיה, הָלְלוּ מִפְיֵי הַגְּבוּרָה, וְהָלְלוּ מִפְיֵי עַצְמוֹ שֶׁל מְשָׁה, וְהָא אַתְּמָר.

תֵּא חֹזֵי, אֱלֵין וְאֱלֵין דְּבָרִי הַבְּרִית הָוּ, (דף ג' ט"ו ע"ב) **דָּאָף עַל** גַּב דְּמַפֵּי הַגְּבוּרָה הָוּ מְלִין. מְלִי בְּרִית הָוּ, דְּהָא טָב וּבִישׁ בֵּיהֶ תְּלִיּוֹן. טָב דָּאָתִי מַצְדִּיק. בִּישׁ דָּאָתִי מִן דִּינָא. דִּינָא, מַאֲתָר דִּינָא, וְהִיְינוּ צְדָקָה. וְצְדָקָה וְצְדָקָה בְּרִית אִיבּוֹן, בְּרִית אַקְרָיוֹן. וְעַל דָּא, מְלִין אֱלֵין, מְלִי בְּרִית אִיבּוֹן. וְקַשְׁיר בְּרִית כְּחַדָּא. וּבְגִינִּי כֵּךְ זָכָר וְשָׁמֹר, קַשְׁיר כְּחַדָּא. זָכָר בַּיּוֹם, שָׁמֹר בַּלְילָה. הָא בְּרִית כְּחַדָּא, וּבְגִינִּי כֵּךְ בְּרִית וְדָאִי, דְּבָרִי הַבְּרִית נִיגְהָנוּ. וּבְכָל אַתָּר בְּרִית בָּאַתָּר דָּא אִיהָנוּ.

אָמַר רַבִּי חַיִּיא, וְדָאִי הַכִּי הָוּ, וּבְגִינִּי כֵּךְ שְׁבָת דָּאִיהָנוּ זָכָר וְשָׁמֹר, אַקְרָי בְּרִית. **דְּכַתִּיב,** (שמות לא) **וְשִׁמְרוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת הַשְּׁבָת לְעַשׂוֹת אֶת הַשְּׁבָת לְדָרְתָּם בְּרִית עָולָם.** **וְכֹלֶא מֶלֶה חַד,** **וְאַתָּר דָּא, אַקְרָי בְּרִית בְּכָל אַתָּר.** **תֵּא חֹזֵי, כְּתִיב וְנִתְתִּיב שְׁלוּם בְּאָרֶץ,** הָנוּ יִסּוּד, דָּאִיהָנוּ **שְׁלָמָא דְּאָרָעָא,** **שְׁלָמָא דְּבִיתָא,** **שְׁלָמָא דְּעַלְמָא.** **וַיִּסְרַתִּי אֶתְכֶם אֲפִ אֲנִי שְׁבָע.** **מַאי זֶה.** **דָּא צְדָקָה.** **הָא וְדָאִי** בְּרִית, **וּבְגִינִּי כֵּה דְּבָרִי הַבְּרִית נִיגְהָנוּ.**

אָמַר רַבִּי יוֹסֵי פְּתִיב. (וַיִּקְרָא כ"ו) **וְאַפְּגַם זֹאת בְּהִיוֹתָם בְּאָרֶץ אֹוִיבֵיכֶם וְגֹוי.** **וְאַפְּגַם זֹאת, וְאַפְּגַם,** **כִּמְהָ דָּאָת אָמַר,** **אֲפִ אֲנִי.** **גַם,** **לִרְבּוֹת כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל,** **דְּאַקְרָי זֹאת,** **דְּלָא שְׁבָקָת לוֹן לְעַלְמִין.** **בְּהִיוֹתָם בְּאָרֶץ אֹוִיבֵיכֶם,** **בְּהִיוֹתָם**

כלא כחֶדֶא. לא מְאַסְתִּים וְלֹא גַעֲלָתִים בְגַין דְלֹא אִתְחַבֵּר
בָהוּ. להפֵר בריתִי אַתָּם, דָאִ לֹא אָפְרוֹק לְהוּ, הָא בריתִי
פליג, ובגַין כֵּה להפֵר בריתִי אַתָּם.

אמר רבי חייא, אנא שמענא מלָה חדתָא, הד אמר רבי
אלעוזר לא מְאַסְתִּים וְלֹא גַעֲלָתִים לְכָלָתָם, לא
הַבִּיתִים וְלֹא הַרְגִּתִים לְכָלוֹתָם מַבְעֵי לִיה. אלא לא
מְאַסְתִּים וְלֹא גַעֲלָתִים, מאן דסאנִי לְאַחֲרָא מָאִים הוּא
לקבלִיה, וגעַלָּה הוּא בְגִיעוֹלָא קְמִיה. אבל הַכָּא, לא
מְאַסְתִּים וְלֹא גַעֲלָתִים. Mai טעם. בגין דחביבותָ
דנפְשָׁאי בֵינֵיהוּ. ובגַינה כְלָהו חַבִּיבִין גְבָאי, הַדָּא הוּא
דכתיב לְכָלָתָם. לְכָלָתָם כתיב, חסר וויו, בגין לא
מְאַסְתִּים וְלֹא גַעֲלָתִים, בגין דאיה רחימָתָא דנפְשָׁאי,
רחימָתָא דילִי גְבָהָא.

לְבר נִשׁ דְרַחִים אַתָּתָא, וְתוֹת דִירָא בְשׂוֹקָא דְבוֹרָסְקִי,
אי לא הוות היא תפָן, לא עייל בה לעלמיין. כיון
דיהיא תפָן, דמי בעינוי כשׂוֹקָא דְרוֹכְלִי, דכל ריחין
דעלמיין טבִין אשְׁתַבְחוּ תפָן.

אוֹף הַכָּא, וְאָפָגֵם זָאת בְהִיוֹתָם בָאָרֶץ אוּבִיהֶם, דאיה
שׂוֹקָא דְבוֹרָסְקִי, לא מְאַסְתִּים וְלֹא גַעֲלָתִים.
ואמאי. לְכָלָתָם. בגין פָלָתָם, דאנָא רחימָנָא לְה, דאיה
רחימָתָא דנפְשָׁאי, דשְׂרִיאָתָן, ודמי עלי כָל ריחין

טָבָאֵן דַעַלְמָא, בְגִין הַהִיא כַלָה דְבָגוּיִיה. אָמֶר רַבִי יְוָסִי, אֲלוּ לֹא אָתִינָא הַכָא, אֲלֹא לְמִשְׁמָעַ מַלְהָ דָא דִי. פַתְח וְאָמֶר, (מלאכיבא) בֵן יִכְבֹּד אָב וַעֲבָד אָדָנוּ. בֵן יִכְבֹּד אָב, כַמָה דָאָת אָמֶר (שםות ב) כְבֹד אָת אָבֵיך וְאָת אָפָך, וְאוֹקְמוֹתָה, בְמִיכָלָא וּמִשְׁתִּיאָ וּבְכָלָא. הָאֵי בְחִיּוֹת דָא תַחַיֵב בַיִתָה. בַתְרֵ דְמִית, אֵי תִימָא הָא פְטוּר מִפְנִיה הֵוָא, לֹאוּ הַכִּי. דָאָפָע עַל גַב דְמִית, אָתַחַיֵב בִיְקְרִיה יִתְיר, דְכַתִּיב כְבֹד אָת אָבֵיך. דָאֵי הָהֵוָא בְרָא אָזִיל בָאָרֶחֶת קָלָא, וְדָאֵי מִבְזָה לְאָבֵי הֵוָא, וְדָאֵי עֲבֵיד לֵיה קָלָנָא. וְאֵי הָהֵוָא בְרָא אָזִיל בָאָרֶחֶת מִישָר, וְתַקְין עַוְבָדוֹי, וְדָאֵי דָא אָזִיר לְאָבֵי, אָזִיר לֵיה בְהָאֵי עַלְמָא גַבִי בְנֵי נְשָׂא, אָזִיר לֵיה בְהָהֵוָא עַלְמָא, גַבִי קִינְדְשָׁא בְרִיךְ הֵוָא. וְקִינְדְשָׁא בְרִיךְ הֵוָא חִים עַלְיָה, וְאָתִיב לֵיה בְכּוֹרְסִיאָה דִיקְרִיה. וְדָאֵי בֵן יִכְבֹּד אָב.

כְגֹון רַבִי אַלְעָזֶר, דָאֵיהוּ אָזִיר לֵיה לְאָבֵי בְהָאֵי עַלְמָא, וּבְהָהֵוָא עַלְמָא הַשְׁתָא אַסְגִי שְׁבַחָא דְרַבִי שְׁמַעוֹן בְתְרִין עַלְמִין, בְהָאֵי עַלְמָא, וּבְהָהֵוָא עַלְמָא יִתְיר מְחִיּוֹת. דָזְכָה לְבָנִין קָדִישִׁין, וּלְגָזְעִין קָדִישִׁין. זְפָאַין אִיבּוֹן צְדִיקִיא, דָזְכָאֵן לְבָנִין קָדִישִׁין, לְגָזְעִין קָדִישִׁין. עַלְיָהוּ אַתְקָרִי, (ישועה סא) פָלָ רְאֵיכֶם יִפְרֹום בַיִם זְרֻעָה.

ברוך יי' אמן.

ברוך יי' לְעוֹלָם אָמֵן וְאָמֵן. יְמָלוֹךְ יי' לְעוֹלָם אָמֵן וְאָמֵן.